

Slovensko kmetijstvo (živinoreja) v številkah glede na podatke popisa iz leta 2020 in gradnja enostavnih in nezahtevnih objektov v kmetijstvu

Mogoče na začetku najprej nekaj o številkah in velikosti kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji

Za začetek, naj podam informacijo, da je Statistični urad, konec marca letos objavil prvečasne podatke iz Popisa kmetijstva 2020, tako, da, si jih poslušalci, ki jih to bolj podrobno zanima, lahko ogledajo na spletni strani Statističnega urada.

Po prvih začasnih podatkih iz popisa kmetijstva 2020 imamo v Sloveniji 67.927 kmetijskih gospodarstev, povprečno kmetijsko gospodarstvo pa je v letu 2020 imelo v uporabi 7,0 ha kmetijskih zemljišč in redilo 6,0 glav velike živine.

Kmetijska gospodarstva, ki so obdelovala najmanj 20 ha kmetijskih zemljišč, so v letu 2020 predstavljala le 6 % vseh kmetijskih gospodarstev, skupaj pa so obdelovala 34 % vseh kmetijskih zemljišč. Kmetijska gospodarstva, ki so obdelovala manj kot 3 ha površine, vsa skupaj pa le 9 % od vseh kmetijskih zemljišč, pa so na drugi strani predstavljala kar 38 % vseh kmetijskih gospodarstev. V vmesno skupino kmetijskih gospodarstev, tj. takih, ki so imela v uporabi, vsaj 3 ha, vendar manj kot 20 ha kmetijskih zemljišč, se je uvrstilo 55 % kmetijskih gospodarstev; ta pa so skupaj obdelovala 57 % skupne površine kmetijskih zemljišč. Tukaj mogoče lahko kot zanimivost menim še to, da je bila ta skupina kmetijskih gospodarstev največja tudi v času zemljiške odveze, ki se je na Slovenskem ozemlju izvajala v letih 1849 do 1853, osnova za to, pa je bil Zakon o zemljiški odvezi, ki ga je sprejel takratni cesar Ferdinand I. in Avstrijski državni zbor. Moram dodati še to, da kmetje oz. naši predniki, zemlje na podlagi Zakona o zemljiški odvezi, niso dobili zastonj ampak so morali za prejeta zemljišča, razlastnjenim graščakom plačati odškodnine, katere so lahko odplačevali do 20 let.

Kot kažejo prvi podatki iz popisa kmetijstva 2020, se je struktura kmetijskih gospodarstev v zadnjih desetih letih spremenila glede na velikost kmetijskih zemljišč v uporabi. Povečali sta se število kmetijskih gospodarstev z najmanj 20 ha kmetijskih zemljišč v uporabi in število kmetijskih gospodarstev brez kmetijskih zemljišč v uporabi. Število kmetijskih gospodarstev v preostalih skupinah pa se je zmanjšalo.

Skupna površina kmetijskih zemljišč v uporabi in pašnikov je bila v letu 2020 dobrih 482.000 ha približno enako kot v letu 2010, kar je razumljivo, saj pač ima Slovenija teh dobrih 2 milijona ha površin in kmetijska zemljišča lahko povečujemo, zgolj na račun krčitve gozdov oz. odpravljanja zaraščanja, seveda, pa jih tudi kar nekaj izgubimo s pozidavo, tako, da na dolgi rok, bomo lahko zadovoljni, če bomo ta obseg sedanjih kmetijskih površin uspeli ohranjati.

Obseg živinoreje na kmetijskih gospodarstvih se je od leta 2010 do 2020 zmanjšal za 3 % na 408.683 GVŽ. Skupno število kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo z živinorejo, pa se je v tem desetletju zmanjšalo za 23 % na nekaj manj kot 50.000 kmetijskih gospodarstev (44.974). Povprečno je bilo na kmetijskih gospodarstvih, ki so se ukvarjali z rejo živali, dobrih 9,1 GVŽ.

Največ kmetij smo izgubili v velikostnih razredih z manj kot 20 GVŽ, saj se je glede na podatke iz leta 2010 zmanjšalo tako število kmetijskih gospodarstev kot tudi skupno število GVŽ, ki so jih redila ta gospodarstva. V razredu kmetijskih gospodarstev z najmanj 20 GVŽ se je število kmetijskih gospodarstev povečalo za 4 %, skupno število GVŽ, ki so jih ta redila, pa za 17 %.

Sedaj, pa, če še nekaj rečemo, o številu, najpomembnejših rejnih živalskih vrst v Sloveniji.

Skupno število goved, ki so jih redili na kmetijskih gospodarstvih v letu 2020 na 28.485 kmetijskih gospodarstvih je znašalo nekaj manj kot 476.500 goved (476.482).

Z rejo prašičev se je lani ukvarjalo 12.198 kmetijskih gospodarstev, ki so skupaj redili nekaj več kot 235.000 prašičev (235.473 prašičev). (več kot 70 % KMG redi do 4 prašiče)

Z rejo ovc se je v letu 2020, ukvarjalo 5.016 kmetijskih gospodarstev, ki so imeli v reji okrog 115.00 ovc (114.365 ovc), z rejo koz pa 3.374 kmetijskih gospodarstev, ki so skupaj redila nekaj več kot 27.000 koz (27.385 koz).

Z rejo perutnine so se ukvarjali na 27.015 kmetijskih gospodarstvih, ki so skupaj redili dobrih 7 milijonov živali. Med rejnimi živalmi, se je v zadnjih 10 letih stalež povečal samo pri perutnini, pri ostalih kategorijah živali, pa se je število živali zmanjšalo, ali ostalo enako (primer govedo).

Živinoreja na kmetijskih gospodarstvih, Slovenija

	2010	2020 ¹⁾	$\frac{2020}{2010}$	2010	2020 ¹⁾		$\frac{2020}{2010}$
	število		indeks	število kmetijskih gospodarstev		indeks	
Govedo	472.333	476.382	100,9	36.119	(-7.600)	28.485	78,9
Prašiči	382.031	235.473	61,6	26.441	(- 14.200)	12.198	46,1
Perutnina	4.900.990	7.042.543	143,7	36.240	(-9.200)	27.015	74,5
Ovce	137.737	114.365	83,0	6.181	(-1.150)	5.016	81,2
Koze	34.864	27.385	78,5	4.214	(-800)	3.374	80,1

1) Začasni podatki
Vir: SURS

Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU), Slovenija

	2010	2020 ¹	$\frac{2020}{2010}$	2010	2020 ¹	$\frac{2020}{2010}$
	ha		indeks	število kmetijskih gospodarstev		indeks
Brez KZU				191	810	424,1
Do pod 3 ha	47.035	42.742	90,9	30.603	26.093	85,3
Od 3 do pod 20 ha	290.459	270.024	93,0	40.564	37.219	91,8
20 ha ali več	136.938	161.430	117,9	3.288	3.805	115,7

1) Začasni podatki
Vir: SURS

Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih glav velike živine (GVŽ), Slovenija

	2010	2020 ¹	$\frac{2020}{2010}$	2010	2020 ¹	$\frac{2020}{2010}$
	GVŽ		indeks	število kmetijskih gospodarstev		indeks
Brez GVŽ				15.998	22.953	143,5
Do pod 3 GVŽ	31.233	21.832	69,9	29.138	20.334	69,8
Od 3 do pod 20 GVŽ	196.311	159.042	81,0	24.971	19.928	79,8
20 in več GVŽ	194.008	227.809	117,4	4.539	4.712	103,8

Glede na predstavljene številke, bi lahko rekli, da je gradnja hleva pa tudi drugih pomožnih kmetijskih objektov, ki po dimenziji spadajo med nezahtevne objekte, še kako zanimiva za številne male in srednje velike kmetije, saj se potencialni investitorji izognejo dolgotrajnemu pridobivanju gradbenega dovoljenja za gradnjo manj zahtevnih in zahtevnih objektov. Vas pa sedaj prosim, če malo pojasnite kako je to področje urejeno in pa seveda kakšne dimenzije, so lahko določeni objekti v kmetijstvu, da še vedno spadajo v kategorija nezahtevnega objekta.

Ja, kot ste že sami omenili, glede na število živali na povprečni slovenski kmetiji, za nastanitvene kapacitete rejnih živali, zadostujejo hlevi pa tudi drugi pomožni kmetijski objekti, ki po dimenzijah spadajo med nezahtevne objekte.

Kam spada določen objekt je definirano v Uredbi o razvrščanju objektov, ki je bila sprejeta na podlagi Gradbenega zakona in velja od 1. junija 2018 dalje in je seveda objavljena v uradnem listu.

Uredba v osnovi razvršča objekte po zahtevnosti na:

- enostavne objekte,
- nezahtevne objekte,
- manj zahtevne objekte,
- zahtevne objekte.

V nadaljevanju si bomo pogledali predvsem, katere vrste gradnje enostavnih in nezahtevnih gradenj v kmetijstvu poznamo in kakšni so kriteriji razvrščanja, glede na predpise prej omenjene Uredbe.

Naj še omenim, da uredba definira merila za stavbe in gradbene inženirske objekte, tako, da najprej razjasnimo še ta dva pojma in sicer stavba je objekt, v katerega lahko človek vstopi, in je namenjen njegovemu stalnemu ali začasnemu prebivanju, opravljanju poslovne ali druge dejavnosti ali zaščiti (npr. hlevi, kozolci, garaže, itd.).

Gradbeno inženirski objekti so vsi objekti, ki niso uvrščeni med stavbe, ki torej nimajo prostorov in strehe, npr. silosi, gnojne jame, ceste, parkirišča in podobni objekti, ki nimajo lastnosti stavbe.

Sedaj pa gremo k merilom za razvrščanje objektov:

1. ENOSTAVNI OBJEKTI:

1.1 – Splošna merila za stavbe:

- ima samo eno etažo,
- njena višina ne presega 4 m,
- njena globina ne presega 1 m,
- njen nosilni razpon ne presega 4 m.

1.2 – Splošna merila za gradbene inženirske objekte:

- njegova višina ne presega 5 m,
- njegova globina ne presega 2 m,
- njegov nosilni razpon ne presega 4 m.

2. NEZAHTEVNI OBJEKTI:

2.1 – Splošna merila za stavbe:

- ima samo eno etažo,
- njena višina ne presega 6 m,
- njena globina ne presega 2 m,
- njen nosilni razpon ne presega 5 m.

2.2 – Splošna merila za gradbene inženirske objekte:

- njegova višina ne presega 10 m,
- njegova globina ne presega 4 m,
- njegov nosilni razpon ne presega 5 m.

Razvrščanje nekaterih enostavnih in nezahtevnih objektov, ki so povezani s kmetijstvom po šifrah, tipih in vrstah objektov.

STAVBE:

1271 – Nestanovanjske kmetijske stavbe

VRSTA OBJEKTA	OPIS	ENOSTAVEN OBJEKT	NEZAHTEVEN OBJEKT
Stavbe za rastlinsko pridelavo	rastlinjaki za vrtnine in okrasne rastline, pokrite drevesnice in podobne stavbe	Površina do 50 m ²	Površina do 150 m ² - ne glede na velikost nosilnega razpona
Stavbe za rejo živali	Stavbe za rejne živali, stavbe za rejo divjadi v oborah, druge stavbe za rejo živali, čebelnjaki	Površina do 20 m ²	Površina do 100 m ² , ne glede na velikost nosilnega razpona
	Stavbe ribogojnice	Površina do 50 m ² , prostornina bazenov do 250 m ³	Površina do 100 m ² , prostornina bazenov do 2.000 m ³
Stavbe za skladiščenje pridelka	Stolpni kmetijski silosi	Površina do 20 m ² , višina do 5 m	Površina do 100 m ² , višina do 10 m
	Kleti, vinske kleti, zidanice	Površina do 20 m ² , ne glede na globino vkopa in globino podzemnih delov	Površina do 50 m ² , do dve etaži, ne glede na globino vkopa in globino podzemnih delov
	Skladišča pridelkov (kašče, seniki, skednji, koruznjaki,...)	Površina do 40 m ²	Površina do 150 m ²
	kozolci	Površina do 40 m ² do dve etaži	Površina do 150 m ² - do dve etaži in ne glede na višino
Druge nestanovanjske kmetijske stavbe	Stavbe za shranjevanje kmetijskih strojev, orodja in mehanizac.	Površina do 40 m ²	Površina do 150 m ²

1251- Industrijske stavbe

VRSTA OBJEKTA	OPIS	ENOSTAVEN OBJEKT	NEZAHTEVEN OBJEKT
Industrijske stavbe	Stavbe za predelavo kmetijskih proizvodov - klavnica, pivovarna, pekarna, sirarna, sušilnica sadja in rib, oljarna, kisarna, mlin, mlekarnica.	noben	Površina do 80 m ²

1252- Rezervoarji, silosi in skladiščne stavbe

VRSTA OBJEKTA	OPIS	ENOSTAVEN OBJEKT	NEZAHTEVEN OBJEKT
Rezervoarji, silosi in skladiščne stavbe	Skladiščne stavbe, hladilnice	Površina do 20 m ²	Površina do 100 m ²
	Rezervoarji in cisterne za vodo in druge tekočine	prostornina do 20 m ³	Prostornina do 100 m ³
	Stolpni silosi za suhe snovi	Višina do 5 m	Višina do 10 m

1242- Garažne stavbe

VRSTA OBJEKTA	OPIS	ENOSTAVEN OBJEKT	NEZAHTEVEN OBJEKT
Garažne stavbe	garaže in pokrita parkirišča, čolnarne, kolesarnice in podobno.	Površina do 20 m ²	Površina do 50 m ²

1242- Druge stavbe , ki niso uvrščene drugje

VRSTA OBJEKTA	OPIS	ENOSTAVEN OBJEKT	NEZAHTEVEN OBJEKT
nadstrešnice	služijo kot pripadajoč objekt h glavnemu objektu in same po sebi nimajo opredeljenega stalnega namena	Površina do 20 m ²	Površina do 50 m ²

GRADBENI INŽENIRSKI OBJEKTI:

2420- Drugi gradbeni inženirski objekti

VRSTA OBJEKTA	OPIS	ENOSTAVEN OBJEKT	NEZAHTEVEN OBJEKT
Drugi kmetijski gradbeni inženirski objekti			
	Koritasti silosi	Površina do 100 m ²	Površina do 1.000 m ²
	Zbiralniki gnojnice in gnojevke	noben	Prostornina do 1.000 m ³
	Gnojišča, napajalna korita, krmišča, hlevski izpusti	Površina do 50 m ²	Površina do 200 m ²

1 – ne velja za kmetijsko opremo v skladu z zakonom, ki ureja kmetijska zemljišča (npr. grajena obora, grajena ograja za pašo živine, grajena ograja ter opora za trajne nasade)

Takole, sedaj smo si podrobno ogledali dimenzije nekaterih najpogostejših objektov na kmetijah. Sedaj, pa bi bilo smiselno, da povemo, še nekaj o pridobivanju dovoljenja za gradnjo enostavnih in nezahtevnih objektov, kaj mora storiti, nekdo, ki se odloči, za gradnjo tovrstnih objektov.

Kar se tiče enostavnih objektov, za te ni potrebno pridobiti gradbenega dovoljenja, ampak zadostuje zgolj pridobitev lokacijske informacije na občini, kjer zemljišče na katerem nameravamo graditi leži in potem lahko z gradnjo pričnemo.

Kar se tiče gradnje nezahtevnih objektov, pa potrebujemo gradbeno dovoljenje za nezahteven objekt. Vloga za gradbeno dovoljenje za nezahteven objekt je dokaj enostavna, saj ni potrebno izdelati projektne dokumentacije, ni potrebno drugih soglasij. Prvi korak je pridobitev lokacijske informacije na občini, potem, pa je potrebno izpolniti obrazec oz. vlogo za izdajo gradbenega dovoljenja za nezahtevni objekt, običajno je to nekje na dveh straneh, vlogo pa dobite na pristojni upravni enoti. Priloži se tloris in prerez objekta z odmiki od parcelnih mej in vriše objekt na mapno kopijo, ki se jo pridobi na izpostavi geodetske pisarne (vse to je lahko ročno skicirano), priloži pa se tudi, lokacijsko informacijo. Gradbeno dovoljenje za nezahteven objekt se pridobi v zelo kratkem času, zanj pa je potrebno plačati le takso v višini nekaj manj kot 23 EUR, ob oddaji vloge na pristojni Upravni enoti.

Na kmetijskem zemljišču je dovoljeno zgraditi hlev, gnojišče ali jamo za gnojevko le v primeru, če to izrecno dovoljuje občinski prostorski načrt, kar se tiče pomožnih kmetijsko gozdarskih objektov, pa je le te običajno dovoljeno graditi na kmetijskih zemljiščih (to je opredeljeno tudi v Zakonu o kmetijstvu, da lahko lokalna skupnost v prostorskem aktu lokalne skupnosti na območjih kmetijskih zemljišč dopusti gradnjo določenih objektov med drugim tudi enostavne in nezahtevne pomožno kmetijsko-gozdarske objekte).

Ko gradbeno dovoljenje za nezahteven objekt postane pravnomočno lahko pričnemo z gradnjo, katere začetek, pa moramo prijaviti pri pristojnem upravnem organu za gradbene zadeve 8 dni pred začetkom izvajanja gradnje objekta. Prijava se vloži na obrazcu, ki se ga dobi na upravni enoti, zraven pa se priloži gradbeno dovoljenje. To gre v bistvu samo za formalnost, na katero pa vseeno ne smemo pozabiti.

Pri sami gradnji nezahtevnih objektov lahko veliko privarčujemo, saj jih lahko gradimo v lastni režiji, pogoj je le, da imamo podpisano pogodbo z gradbenim nadzornikom, takšna pogodba pa stane nekje med 300 in 500 Eurov, če pa nam nezahtevni objekt gradi podjetje s področja gradbeništva, takšne pogodbe ne rabimo, saj imajo za to podjetja, ki se ukvarjajo z gradnjo, zaposlene ustrezne kadre oz. zadevo ustrezno urejeno preko pogodbenih razmerij z gradbenim inženirjem, ki gradnjo nadzoruje (vsak izvajalec, ki ima priglašeno dejavnost gradnje, mora izpolnjevati pogoje iz 14. člena Gradbenega zakona).

Ko je objekt končan je po koncu gradnje potrebno vložiti zahtevo za vpis stavbe v kataster stavb in sicer najpozneje v 30 dneh po izvedbi vseh zaključnih gradbenih del. To izvajajo geodetska podjetja, strošek, pa je okrog 400 Eur. Potrebno je pač vrisat npr. hleve, kozolce, garaže, strojne lope, pač vse kar sodi v definicijo stavbe.

Hvala za vse te podrobne informacije o gradnji nezahtevnih objektov. Mogoče, če za konec rečemo še besedo ali dve o najbolj primernih sistemih reje, ki se jih lahko uredi v hlevu, ki spada po dimenzijah med nezahteven objekt.

Kar se tiče samega načrtovanja objektov za rejo živali je osnova vedno žival. Telesne mere in obnašanje živali določajo funkcionalne mere v hlevu, kakor tudi razporeditev posameznih funkcionalnih področji, ki so: prostor zauživanje krme, prostor za ležanje, gibanje, odstranjevanje gnoja in molža.

Poleg zahtev živali, moramo upoštevati seveda tudi zahteve človeka pri vsakodnevnem delu, predvsem pri krmljenju (transport, nošenje krme) in molži (telesna drža). Funkcionalna področja so lahko na različne načine izvedena in med seboj kombinirana, v vsakem primeru pa morajo biti prilagojena potrebam živali in človeka.

Pri načrtovanju hleva, moramo imeti v mislih tudi Uredbo o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov, katera določa minimalne skladiščne kapacitete, za šestmesečno skladiščenje živinskih gnojil.

Glede samih sistemov reje, če se osredotočimo, predvsem na govedo, so seveda primerni vsi sistemi proste reje, najbolj pogosti pa so:

- hlevi z boksi na rešetke (v takšen hlev, ki spada po dimenzijah med nezahtevne objekt, lahko spravimo do 28 glav mlade pitane živine)
- hlevi na tlačeni gnoj (nekje do 15 glav mlade pitane živine)
- hlevi na globok nastilj (zadostuje za okrog 12 krav dojlj s teleti)

Podobne že prej omenjene osnove, seveda veljajo, tudi pri gradnji hlevov za druge živalske vrste, vendar mislim, da nas danes že preganja čas, tako, da bomo o tej temi, kaj več rekli ob kakšni drugi priložnosti.

Poslušalce, predvsem kmetovalce, naj še obvestim, da v kolikor se odločajo za gradnjo ali pa so že v fazi gradnje nezahtevnih objektov na njihovih kmetijah in imajo kakršnokoli vprašanje v zvezi z gradnjo, se lahko vedno obrnejo na naše kmetijske svetovalce, ki delujejo v okviru javne službe kmetijskega svetovanja na Kmetijsko gozdarskem zavodu Novo mesto.

Prispevek je bil posnet na radiu Sraka dne 25.4.2021 in 7.5.2021.

Pripravil/a:
KGZS – Zavod NM
Stane Glač, mag. inž. zoot.